Ymchwil Iechyd a Gofal Cymru
Health and Care Research Wales

Ariennir gan Lywodraeth Cymru
Funded by Welsh Government

Cynhadledd Ymchwil Iechyd a Gofal Cymru 2024

Gerddi Sophia, Caerdydd

10 Hydref 2024

Mae ymchwil yn bwysig

Rhaglen

08:30 **Cofrestru, lluniaeth, arddangosfa a rhwydweithio**

09:30 Croeso
Owain Clarke, Gohebydd Iechyd, Newyddion BBC Cymru

09:35 Sesiwn lawn - Llywodraeth Cymru

09:45 Prif siaradwr
Dr David Price, Meddyg Ymgynghorol Anrhydeddus, Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe

10:15 Sgyrsiau TED – Mae ymchwil yn bwysig

- **Dr Heidi Seage**, Prif Ddarlithydd mewn Seicoleg Iechyd, Prifysgol Metropolitan Caerdydd
- **Liza Turton**, Gweithiwr Cymdeithasol Ymgynghorol, Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot
- **Dr Aimee Grant**, Uwch Ddarlithydd mewn Iechyd y Cyhoedd a Chymrawd Datblygu Gyrfa y Wellcome Trust, Prifysgol Abertawe

10:45 **Lluniaeth, arddangosfa a rhwydweithio**

11:15 Sesiynau cyfochrog

Gwella Iechyd Menywod: hyrwyddo tegwch rhwng y rhywiau a thegwch rhywedd mewn ymchwil iechyd a gofal cymdeithasol.

Hwylusydd:
Michael Bowdery, Pennaeth Rhaglenni, Ymchwil Iechyd a Gofal Cymru

Siaradwyr:
Alice Witt, Cymrawd Ymchwil a Pholisi, The George Institute for Global Health
Dr Kate Womersley, Cyd-Brif Ymchwilydd MESSAGE, The George Institute for Global Health

Mae menywod a merched yn cyfrif am ychydig dros 50% o'r boblogaeth yng Nghymru. Er gwaethaf hyn, nid yw gwasanaethau meddygaeth a gofal iechyd o reidrwydd wedi diwallu eu hanghenion, ac mae gwahaniaethau sylweddol wedi'u nodi mewn canlyniadau iechyd a gofal rhwng dynion a menywod.

Er bod ymchwil a gynlluniwyd yn wael wedi cyfrannu at y broblem hon, gall ymchwil sydd wedi'i chynllunio'n dda gyfrannu at ei datrys. Gall nodweddion rhyw a rhywedd wneud gwahaniaeth mawr i iechyd a salwch, gan ddylanwadu ar y cyflyrau y bydd person yn eu datblygu ac effeithiolrwydd, sgîl-effeithiau a chanlyniadau'r triniaethau maent yn eu cael. Felly, mae'n hanfodol bod ymchwil yn cydnabod ac yn rhoi cyfrif digonol am wahaniaethau rhyw a rhywedd perthnasol.

Er mwyn ysgogi newid cadarnhaol, mae Ymchwil Iechyd a Gofal Cymru yn cefnogi prosiect Medical Science Sex and Gender Equity (MESSAGE). Mae MESSAGE wedi dwyn ynghyd randdeiliaid o bob rhan o'r DU i gydlunio 'fframwaith polisi' i wella ymarfer cyllidwyr ymchwil a sefydliadau eraill a gwella integreiddio ystyriaethau rhyw a rhywedd wrth gynllunio ymchwil, casglu data, dadansoddi ac adrodd.

Bydd y sesiwn hon yn rhoi trosolwg o MESSAGE, gan egluro'r angen amdano, disgrifio'r fframwaith polisi a gydluniwyd, a nodi'r goblygiadau i gyllidwyr a'r manteision ar gyfer y ffordd y mae ymchwil yn ymdrin ag anghenion iechyd menywod yn benodol.

Sut y gall ymchwil helpu i fynd i'r afael â'r heriau mawr ym maes gofal cymdeithasol i oedolion

Cadeirydd:
Helen Grindell, Pennaeth y Ganolfan Cefnogi a Chyflawni, Ymchwil Iechyd a Gofal Cymru

Siaradwyr:
Alwyn Jones, Prif Swyddog Gofal Cymdeithasol, Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam
Yr Athro Mark Llewellyn, Cyfarwyddwr, Sefydliad Iechyd a Gofal Cymdeithasol Cymru ac Athro Polisi Iechyd a Gofal, Prifysgol De Cymru
Rachel Scourfield, Rheolwr Hwyluso Defnyddio Gwybodaeth, Gofal Cymdeithasol Cymru
Yr Athro Paul Willis, Cyfarwyddwr, Canolfan Ymchwil Gofal Cymdeithasol i Oedolion (CARE)

Mae gwella gwasanaethau gofal cymdeithasol gan ddefnyddio dulliau sy'n seiliedig ar dystiolaeth yn hanfodol i wella ansawdd gofal. Mae'n dra hysbys bod ymchwil yn gwneud gwahaniaeth gwirioneddol o ran gwella canlyniadau ac i fywydau pobl yn ein cymunedau.

Mae'r sector gofal cymdeithasol yn wynebu cyfnod anodd, gyda mwy o alw am wasanaethau, cyllid cyfyngedig ac argyfwng o ran y gweithlu. Fodd bynnag, mae'n gyfnod cyffrous i ymchwil gofal cymdeithasol gyda mwy o gyfleoedd ariannu ar gael a datblygiadau newydd ar y gweill.

Wedi'i chadeirio gan Helen Grindell, arweinydd y ddarpariaeth gwasanaethau cefnogi a chyflawni ar gyfer ymchwil gofal cymdeithasol ledled Cymru, bydd y sesiwn hon yn clywed gan gynrychiolwyr o'r ganolfan newydd ar gyfer ymchwil gofal cymdeithasol i oedolion, y byd academaidd, awdurdodau lleol a'r maes ymarfer, a fydd yn trafod rhai o'r heriau sy'n wynebu'r sector gofal cymdeithasol i oedolion ar hyn o bryd a sut y gall ymchwil fod yn rhan o'r datrysiad drwy nodi ffyrdd newydd a gwell o ddarparu gofal cymdeithasol.

Bydd pob un o'r pedwar siaradwr yn siarad am 10 munud a bydd cyfle i holi a thrafod yn dilyn eu cyflwyniadau.

Mae newid hinsawdd yn effeithio ar iechyd a gofal cymdeithasol, beth yw'r goblygiadau i ymchwilwyr, a chyllidwyr ymchwil?

Cadeirydd:
Dr Josie Jackson, Pennaeth Blaenoriaethu Ymchwil, Comisiynu a Hwyluso Defnyddio Gwybodaeth, Is-adran Ymchwil a Datblygu, Llywodraeth Cymru

Siaradwyr:
Dr Sara MacBride Stewart, Cyd-arweinydd, Rhwydwaith Ymchwil Iechyd y Blaned, Prifysgol Caerdydd
Rebecca Masters, Ymgynghorydd Iechyd y Cyhoedd, Iechyd Cyhoeddus Cymru
Samantha Turner, Uwch Ymchwilydd, Prifysgol Abertawe

Mae argyfyngau deuol newid hinsawdd a cholli bioamrywiaeth yn cael effeithiau pellgyrhaeddol ar ein hiechyd a'n lles. Er enghraifft, o ran defnyddio ynni, trychinebau naturiol, cynhyrchu a bwyta bwyd a systemau gofal iechyd eu hunain.

Mae'r argyfyngau hyn yn gwaethygu'r gwahaniaethau sy'n bodoli, gan effeithio'n anghymesur ar boblogaethau sy'n agored i niwed fel cymunedau incwm isel a grwpiau ymylol.

Yng Nghymru, mae rhai cymunedau eisoes yn gorfod ystyried y posibilrwydd o ddadleoli yn y dyfodol agos oherwydd llifogydd, erydu, codiad yn lefel y môr, a digwyddiadau tywydd eithafol. Fel cyllidwr ymchwil iechyd a gofal cymdeithasol, mae gan yr argyfyngau hyn oblygiadau eang i ni wrth nodi meysydd ymchwil sy'n flaenoriaeth, ac maent o ddiddordeb mawr o ran polisi.

Bydd y sesiwn hon yn cyflwyno'r pwnc ac yn tynnu sylw at ymchwil barhaus yn y maes hwn, gyda'r nod o ysgogi diddordeb trawsddisgyblaethol gan ymchwilwyr a defnyddwyr ymchwil.

Partneriaethau: Sut y gall cydweithredu ar draws gwahanol sectorau ysgogi buddsoddiad mewn ymchwil a dod â mwy o fuddion i gleifion?

Cadeirydd:
Carolyn Donoghue, Aelod Annibynnol (Prifysgolion), Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg

Y Panel:
Louise Davies, Cyfarwyddwr Iechyd y Cyhoedd, Gwasanaethau Diogelu a Chymunedol, Rhondda Cynon Taf
Yr Athro Liam Gray, Athro Niwrolawdriniaeth Swyddogaethol a Chyfarwyddwr yr Uned Atgyweirio'r Ymennydd a Niwrotherapiwteg Mewngreuanol (BRAIN)
Dr Paul Hole, Rheolwr y Rhaglen/Pennaeth Ymchwil Dros Dro, Imophoron
Dr Delyth Morgan, Pennaeth Ymchwil Gwyddorau Bywyd a Phartneriaethau â Diwydiant, Llywodraeth Cymru
Dr Leighton Phillips, Cyfarwyddwr Ymchwil, Arloesi a Gwerth, Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda

Un o'r gwersi amlwg o COVID-19 oedd bod angen i ni gydweithio i arloesi a chydweithio i gyflawni.

Mae meithrin diwylliant o gydweithio traws-sector yn dod â llawer o fuddion hanfodol gan gynnwys dysgu ar y cyd ac arbenigedd cyfunol, yn ogystal â meithrin capasiti a gallu ym maes ymchwil. Gall ffurfio cysylltiadau cryf arwain at allbynnau ymchwil sy'n cyflymu buddion i'r cyhoedd yn y pen draw. Ond mae datblygu partneriaethau ar bapur yn ffyrdd o gydweithio sy'n cyflawni canlyniadau go iawn yn her sy'n wynebu llawer o sefydliadau.

Bydd y sesiwn hon yn clywed gan uwch arweinwyr o'r GIG, y byd academaidd, llywodraeth leol a diwydiant yng Nghymru am y rôl maent yn ei chwarae wrth feithrin cydweithio ystyrlon sy'n dangos effaith ymchwil ac yn ymdrin â rhai o'r heriau iechyd a gofal cymdeithasol mwyaf sy'n ein hwynebu.

Bydd y panel yn cael ei gadeirio gan Carolyn Donoghue, Aelod Annibynnol o'r Bwrdd a hyrwyddwr ymchwil ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg.

Bydd pob un o'r pum siaradwr

12:15 **Cinio, arddangosfa a rhwydweithio**

13:15 **Panel iechyd menywod**

Cadeirydd: Owain Clarke

Panel:
Yr Athro Amy Brown, Athro Iechyd Cyhoeddus Mamau a Phlant, Prifysgol Abertawe
Dr Ceryl Davies, Economegydd Gofal Cymdeithasol, Prifysgol Bangor
Janine Hale, Pennaeth Iechyd Menywod ac Iechyd Plant, Llywodraeth Cymru
Dr Helen Munro, Arweinydd Clinigol, Rhwydwaith Clinigol Strategol Iechyd Menywod, Gweithrediaeth y GIG
Dr Janet Valentine, Cyfarwyddwr Gweithredol Arloesi a Pholisi Ymchwil, Cymdeithas Diwydiant Fferyllol Prydain (ABPI)

13:55 Sgyrsiau TED – Mae ymchwil yn bwysig

- **Dr Marcos Del Pozo Banos**, Uwch Ddarlithydd, Prifysgol Abertawe
- **Rachel Joseph**, Myfyrwraig PhD, Prifysgol Caerdydd
- **Dr Mayara Silveira Bianchim**, RSwyddog Ymchwil ac Arweinydd Cynnwys Cleifion a'r Cyhoedd, Prifysgol Bangor

14:25 **Sophie Pierce** – stori bersonol

14:55 Sesiwn lawn
Yr Athro Kieran Walshe, Director, Health and Care Research Wales

15:15 **Gwobrau**
Cyflwynir gan yr Athro Kieran Walshe

15:30 **Cloi**
Owain Clarke